

Costume reprezentative din colecția Muzeului Satului Vâlcean

Oana Ștefana Florescu*

Keywords: *costumes, Valcea County Village Museum, description.*

Abstract: *Representative costumes from the Valcea Village Museum's collection. In the Romanian port race is observed, at first glance, a wonderful combination of features and that it owes its beauty which delights and amazes alike. Imposing and simple broadly, joyful and rich in colors, colors that enchants the viewer's eye, the traditional costume is the Romanian mirror of the soul.*

We will exemplify three types of costumes showing the differences and by describing their composition and their components.

În portul neamului românesc se observă de la întâia privire o minunată asociere de însușiri și asta se datorează frumuseții lui care încântă și uimește deopotrivă.

Impunător și simplu în linii mari, vesel și bogat în culorile pe care le are, culori care farmecă ochiul privitorului, el reprezintă oglinda sufletului românesc. Este o moștenire scumpă și străveche pe care ne-au lăsat-o strămoșii noștri, îmbogățită de generațiile care au urmat și care, după cum spun izvoarele istorice, este asemenea anului 1000 î.Chr. la străbunii traci, străbuni care trăiau atât în Peninsula Balcanică cât și în ținuturile noastre.

Muzeul Satului Vâlcean deține o colecție variată de obiecte, majoritatea fiind piese care alcătuiesc portul-popular, acesta întâlnindu-se pe teritoriul nostru în trei tipuri distincte:

- costumul cu fotă (parțial Muntenia);
- costumul cu vâlnic (Oltenia);
- costumul cu zăvelci (Oltenia și Muntenia).

Dintre aceste tipuri de port popular, două au o arie mai răspândită în județul Vâlcea: costumul cu zăvelci, costum care este atestat pe teritoriul Olteniei încă din epoca bronzului, și costumul cu vâlnic, costum specific Olteniei, care este de mare ținută și prețuit de localnici, fiind purtat numai în zilele de sărbătoare când femeia ieșea la lume și era îmbrăcat și de mireasă drept haină, ceremonial care era neîngăduit fetelor înainte de căsătorie. Acest costum se purta întotdeauna cu o zăvelcă albă, unicat în portul popular românesc datorită decorului brodat cu bumbac alb pe o țesătură de lână bleumarin.

În același timp, ele reprezintă documente etnografice de mare valoare; prin analizarea fiecărei piese înregistrăm informații atât despre materialele care le compun, cât și a tehnicii de compoziție, precum și a motivelor existente care au o semnificație aparte, îmbinând utilitatea cu frumosul și plăcutul.

* Oana Ștefana Florescu, muzeograf, Muzeul Județean Aurelian Sacerdoțeanu Vâlcea, e-mail: stefana_dosa@yahoo.com.

Subliniind această idee, în următorii pași vom exemplifica cele trei tipuri de costume, arătând totodată și diferența compunerii lor, atât prin descrierea făcută lor ca întreg, cât și a componentelor acestora.

Costumul cu fotă

Ia este confectionată din pânză de casă, alcătuită din patru foi unite între ele prin cheiță, încrețite în jurul gâtului, peste care este aplicată o bentiță sub formă de guler îngust. Pe piept, cămașa prezintă șiruri cu motivul *ciutură* în pătrate încadrate pe margine cu motive geometrice și *paiete*.

Mâneca prezintă ornamente distincte din altiță (registre de motive cu flori înscrise în romburi) și încreț (decorat cu același motiv ca pe mânecă pe fond galben).

Fota cu fir are forma dreptunghiulară, înfășoară strâns corpul și este confectionată din două foi încheiate cu acul pe fond negru, se prinde sus cu bete. Ea este ornamentată pe cele patru laturi, câmpul central rămânând neornamentat, cu un registru de motive antropomorfe stilizate din lână multicoloră și fir metalic argintiu brodat în punct românesc.

Poalele sunt confectionate din pânză de casă având patru foi unite între ele printr-o cheiță făcută cu inglița. Decorul este plasat în partea inferioară fiind reprezentat prin șebac lat din mătase galbenă cu motiv floral. Tivul are rol decorativ, pe margine prezintă colțunași din mătase galbenă.

Catrința este de formă dreptunghiulară, având o singură bucată ornamentată pe toată suprafața, cu dungi, alternând cu motive antropomorfe cusute cu lână în punct românesc. Între motive prezintă o bandă de fir metalic argintiu. În partea inferioară prezintă ciucuri de diferite culori, fiind festonată pe margine.

Marama este subțire, țesută din mătase naturală cu decor simplu, amplasat la margini.

Betele sunt țesute din lână, în dungi de diferite culori: roșu, negru, galben, crem.

Costumul cu vâlnic

Cămașa cu poale este confectionată din pânză de casă, alcătuită din patru foi unite între ele prin cheiță, *purece*, încrețite în jurul gâtului, peste care este aplicată o bentiță cu motivul *ciutură*. Decorul cămășii este concentrat pe umeri, brațe, piept, mâneca este invelită în blană și prezintă încreț, altiță, două din categoria ornamentelor distincte, având motiv floral. Decorul pieptului este legat de cel al mânecii. Poalele respectă același motiv ca pe ie, realizat din aceeași pânză alcătuită din patru foi și șase clini ornamentali, terminându-se cu colțunași pe margine. Firul de coasere este un amestec de fire roșu și negru, din arnici, împreunat, având denumirea de fir *împistricit* și întâlnindu-se la sfârșitul secolului al XIX-lea.

Vâlnicul este țesut în război cu urzeală, bumbac și băteală din lână, pe un fond vișiniu, cu mici motive geometrice dispuse în benzi verticale, pliat pe un cordon. Este o piesă deosebită, țesută dintr-o lână mai robustă care o face rigidă și care se caracterizează printr-un decor simplu cu grupaje de linii desfășurate ritmic pe întreaga suprafață. Vâlnicul este întreg, larg și creț, bogat în cute, strâns în talie cu bete.

Betele sunt țesute din lână de culoare rosie, verde, galbenă, cu motiv floral, marginea terminându-se cu măgele albe.

Marama este fină, țesută din mătase, cu motive florale pe toată suprafața. Ea adaugă țărăncii un farmec deosebit, dându-i un aer de demnitate și mândrie, încadrând în chip minunat obrazul, coborând apoi de-a lungul trupului până în pământ.

Catrinta este de formă dreptunghiulară, pe fond negru, cusută cu bumbac alb, ceea ce-i conferă și denumirea de “zăvelcă albă”. Ornamentația este organizată în două câmpuri: jos este “căpătâiul” cu aspect de bordură lată compus din trei rânduri de motive florale, delimitat de un chenar în partea de jos și, al doilea câmp, deasupra căpătâiului, este ornamentat cu cinci dungi verticale denumite “râuri”, compuse din motive florale *pomul vieții* ce se succed alternativ.

Costumul cu zăvelci

Cămasa cu poale este țesută din fir de bumbac alb din patru foi unite între ele prin cheiță, fiind încrețite în jurul gâtului, și peste care este aplicată o bentiță cu motiv geometric. Prezintă cele trei registre ornamentale: altiță, încreț, râuri, terminându-se cu volan. Pe piept și mânecă prezintă șiruri cu motivul *ciutură*. Poalele sunt neornamentate.

Betele sunt țesute din bumbac prezentând șiruri cu motiv geometric în diferite nuanțe: galben, roșu, alb, albastru.

Marama este transparentă, țesută din mătase, câmpul central prezentând mici flori. Decorul este amplasat la capete și are casete de motive geometrice.

Zăvelcile sunt țesute din bumbac de culoare neagră în două ște, având decorul plasat pe toată suprafața în șiruri verticale brodate în punct de coasere *peste fire* cu motive florale, aplicate pe margine, paiete și măgele.

1

2

3